

Avenyn och Götaplatsen får en ny chans i AveNy att bli Göteborgs främsta paradgata och mötesplats med mat, nöjen, handel och kultur som dragare och ett vardagsliv med trafik som fungerar bra. AveNy bygger vidare på platsens långa historia med en omtolkning av gångbanornas uppdelning i förgård, gångbana och en grön vistelsezon med paviljonger.

AveNy = Göteborgs gröna paradgata och mötesplats

Den stora idén handlar om Avenyns skönhet och lockelse. Den fanns och finns delvis kvar i den rumsliga tydligheten med träden i rader, grönskan i förgårdarna, den stegrande topografin, symmetrin och den kavalkad av historiska byggnader från hela 1800-talets andra hälft som kantar gatan. Detta vill vi bygga vidare på liksom Avenyn som mötesplats genom att skapa mysighet och trevnad för alla utan att förlora det rumsliga greppet. Hela upplägget kännetecknas av vitalitet, folkliv och händelser hela året. Göteborgarna kommer igen att bli stolta över Avenyn, Sveriges kanske mest kända gata vilket kommer att stärka platsens status och attraktionskraft, öka antalet besökare och möjliggöra för verksamheterna intill att få fler kunder. Götaplatsen är Avenyns avslutning och crescendo, men där saknas idag händelser i det offentliga rummet som gör promenaden dit värd besväret. I AveNy blir Götaplatsen en hängplats till vardags med nya lekfulla funktioner och förbättrade uteserveringar med olika tillfälliga och semipermanenta tillägg. I AveNy får lindarna en ny chans att växa och bli stora tillsammans med annan grönska i mikroparkerna som tar hand om dagvatten. Avenyn som mötesplats får också en ny start genom att uteserveringarna är utomhus och i friliggande satellitpaviljonger i stället för dagens påbyggnader som döljer byggnadernas vackra fasader och försvårar för shopping.

Utgår från platsen och historien

Avenyn har sedan sina glansdagar sakta förlorat kvalitet. 1972 togs de gröna förgårdarna bort och blev hårdgjord allmän plats. Gångbanan med hållarna låg kvar vilket medfört att gångflödena hamnat långt från byggnaderna med följd att shoppingen inte fungerar. Det vacuum som uppstod efter förgårdarna har efterhand fyllts upp av inbyggda uteserveringar som varit en del av uppsvinget för restaurangerna. Träden, som har bytts ut en gång, står och stampar. Vad vi nu gör är att omtolka de ingående delarna på ett nytt sätt, utan att skada riksintresset, med ett tydligt förhållningssätt till kulturhistoriska värden på platsen. Förslaget är medvetet utformat med avsikten att dess åtgärder på Avenyns och Götaplatsens rumsvolymer liksom dessas markyta snarare förstärker riksintressets uttryck.

- Kungsportsavenyns rumslighet med anslutande gaturkorsningar.
 - Götaplatsens rumslighet med anslutande gator, mindre platsbildningar och gångvägar som Fågelsången, trappor och parkmiljö.
 - Markytornas gestaltning och utförande.
- Vid förslag till gestaltning av markytorna har befintliga kulturhistoriska värden tagits tillvara i mycket hög grad. Befintlig stenläggning, klinker, pollare med kätting och vegetation vid Götaplatsen är exempel på det.
- Förgårdarna blir tydligare och smalare på gaturummets nivå. De inglasade uteserveringarna flyttas till paviljongerna.
 - Gångbanorna med sina hållar placeras närmare fasaden, de är bredare och tillgängliga.
 - Förgårdarnas grönska omtolkas i vistelsezonens gröna mikroparker och de oregelbundet placerade små träden.
 - Trädraderna är fortsatt Avenyns rumsliga stomme. De byts ut och får goda livsbetingelser.
 - Rumsligheten kring Götaplatsen justeras med några kirurgiska förändringar med mer av samma material för bättre vardagsanvändning.

Hållbarhet på riktigt

Vår idé är att Avenyns stomme ska vara långsiktigt hållbar medan andra delar kan vara mer eller mindre flyktiga. Genom att utgå från och inspireras av platsens rika historia i de olika tilläggen blir de stora förändringarna sömlöst inpassade och harmoniska. Vissa åtgärder som trädraderna och kantstenens placering som skiljer gångyta från köryta ska hålla i hundratals år. De mindre träden kommer inte att kunna bli lika gamla. Mikroparkerna med sin växtlighet under allt större trädkronor behöver efterhand anpassas till växtplatsens förändrade ljusstillgång. Trappanläggningarna på Götaplatsen har lång hållbarhet, medan sittbänkar och andra gatumöbler har betydligt kortare livslängd och kan väljas på ett friare sätt. I AveNy är paviljongerna en del av aha-känslan. Belysningen som är så viktig för tryggheten får en placering som är långsiktig, medan den tekniska utvecklingen gör att armaturerna har en kortare livslängd. Till det kommer alla tillfälliga arrangemang med livslängd från en säsong, en månad, en vecka eller en dag som gör att platserna får liv enligt vårt koncept SML.

En grön AveNy

Avenyn ska bli grönnare igen. Träden i trädraderna får nytt läge en aning längre ifrån kantstenen med plats för trädgaller. Träden får en tidsenlig skeletjtjordsupbyggnad vilket ger bra tillväxt. Valet av trädart är en fråga som kommer att kräva eftertanke och kunskap om forskningsläget. Klimatförändringar och potentiella sjukdomar kommer att spela roll. Vi tror därför att det beslutet i slutänden måste tas ihop med staden. Här kan vi dock ange en färdriktning. Parklind, *Tilia x europaea* är det kulturhistoriskt självklara valet. Parklinden hör till Avenyn och är avenyernas träd. Det finns dock en risk med parklinden, den är så vanlig och många varnar för vad som skulle hända om en lindsjuka skulle uppstå. Därför föreslår vi som alternativ skogslind *Tilia cordata* 'Rancho' som vår tids tolkning av kulturhistorien. Den är något mindre och nästan fri från honungsdagg. Andra alternativ som kan vara intressanta är silverlind, *Tilia tomentosa* 'Brabant' och platan, *Platanus x hispanica*. Med en blinkning till den rika växtlighet som fanns på förgårdsmarken planteras grupper av mindre träd i kanten av gångbanan och på förgården. De kan vara exoter och blommande, ha höstfärger som kontrast mot den strikta trädraden. Mikroparkerna skapar låg grönska i ögonhöjd i vistelseszonen. De bäddar in sittplatser där alla kan slå sig ner bland blommande perenner eller sköna vinterståndare alltefter årstid. De fångar regnvatten och gör mikroklimatet behagligare. Karaktären skapas av tidstypisk urban grönska med klippta låga häckar och friväxande perenner.

De formklippta lindar som föreslås i ett läge på Götaplatsen för att förtydliga rummet där de varken stör evenemang eller transporter, är av samma typ som redan står på tre ställen runt platsen. De är placerade sidoordnat för att den stegring upp mot Konstmuseet som trappor och stödmurar utgör inte ska förtas.

Trafik för en mångfunktionell och flexibel stadsmiljö

Gatans design i AveNy bidrar till livskvaliteten i stadsmiljön för de som rör sig där dagligen och för de som är på tillfälligt besök. Det skapas genom att gatans vistelsevärden prioriteras med gott om utrymme för gående, platser att stanna till på och grönska i form av både träd och mikroparker. Antalet motorfordon ska fortsatt vara lågt längs Avenyn och hålla en låg hastighet för att uppnå en trafiksäker och trygg miljö med rimliga bullernivåer. I princip är det angöringstrafik till kvarteren längs Avenyn och den närmaste omgivning som trafikerar gatan. I kvarteret Valand, där hållplatsen ligger, är gatan avstängd för biltrafik och det minskar trafikmängder och fordonens hastighet längs gatan samtidigt som kollektivtrafiken får en god framkomlighet.

Sten på de breda gångbanorna och i trapporna

Idén med valet av beläggningar är att tolka om den gamla Avenyn med sitt sammanhållna golv, som då var grus, med en tydlig gångbana av slät sten i stråk infattad av smågatsten. Nu måste hela beläggningen vara tillgänglig och lätt att sköta. Beläggningen består därför i sin helhet av släta granitytor; de utförs av flammad eller krysshamrad sten. Huvudsakligen består den av grå och gråröda graniter från Bohuslän som blandas i ytorna. Gångbanan med stråk av breda hållar och övriga ytor med ett avlångt storgatstensformat. Trappanläggningen kring Poseidon utformas så att den befintliga ytan av Fjäråsgnejs kan återanvändas i sin helhet kring statyn. Statyn förändras inte men lyften av trappstegen och nya steg som läggs till i en fyrkant gör att många informella sittplatser skapas och ytan fredas från trafik utan att pollare behöver användas. Trapporna framför Konserthuset och Stadsteatern återanvänds och vidgas ut mot torget för att skapa ett bredare vilplan närmast fasaderna med plats för uteserveringar och andra sätt för institutionerna att komma fram på torget.

Dagvatten och skyfall

AveNy tar tillvara dagvatten som en resurs och positivt tillskott i gestaltningen. Dagens konventionella system har dålig flexibilitet avseende regnvolym och vatten släpps ut till recipient orenat. Den närmaste recipienten i detta fall är Fattighusån som i sin tur mynnar i Göta älv. Den urbana miljön runt omkring bedöms bidra med en hel del suspenderat material samt tungmetaller och oljerester vilka är utpekade som ett betydande miljöproblem i recipienten. I ombyggnadsförslaget införlivas därför mindre regnbäddar längs hela Avenyn som en del av mikroparkerna. Regnbäddarna utformas för att vara såväl dekorativa rabatter som effektiva reningsanläggningar för dagvatten. Gångytorna avvattnas mot en öppen rännal. Där ligger även dagvattenbrunnar som leder in regnvattnet i trädens överbyggnad av skelettjord med bräddavlopp till ledningsnätet. Dagvattenflöden längs Avenyn går generellt från Götaplatsen och ned mot Stora teatern. Engelbrektsgatan och Kristinelundsgatan agerar dock skyfallsvägar och tar vatten ned mot Heden och Södra vägen. Skyfallsfrågorna får i huvudsak lösas utanför detta projekt men genom att inom projektet minska de hårdgjorda ytorna minskar också avrinningen.

Uteserveringar, butiksentréer och paviljonger i gaturummet

AveNy vill utveckla Avenyn som Göteborgs nöjesgata med mat, kultur, handel och upplevelser. Uteserveringarna som hittills byggts mot byggnaderna ersätts med uteserveringar som står i de nya förgårdarna på gångbanans nivå utomhus under markiser. I vistelsezonen adderas ett pärlband av paviljonger, av permanent och semipermanent karaktär. Dessa blandas upp med vistelseytor, konstnärligt utformade sittmöbler och de gröna mikroparkerna.

Uteserveringar, butiksentréer och paviljonger i gaturummet forts.

Innehållet i paviljongerna spänner från mat och dryck, över kiosker med försäljning till kultur och icke-kommersiellt innehåll. Innehållet ska stärka och komplettera nuvarande gatuplansinnehåll snarare än konkurrera med det och uttrycket kan liknas vid en semipermanent marknad, där vissa av paviljongerna är permanenta och i bruk både sommar och vinter, medan andra adderas sommartid. Paviljongerna finns därför i olika storlekar som kan anpassas till olika behov. De permanenta paviljongerna kan erbjudas till de restauratörer längs Avenyn som enligt förslaget får en något mindre uteservering än de haft i de inglasade uteserveringar som de traditionellt kunnat nyttja sommartid. Om paviljongerna på detta sätt kan erbjudas året om, samtidigt som hela stråkets attrak-

tivitet och köpkraft ökar, så kan förhoppningsvis omsättningen för restaurangerna och således hyresbetalningsförmågan snarare öka än minska, trots att de nuvarande uteserveringarnas inglasade delar minskar något i yta.

Konst och kultur

De stora arrangemangen som Pride, demonstrationer och konserter har redan idag sin plats på Götaplatsen och en produktionsapparat som gör att de kan jobba med den oprogrammerade öppna ytan med nivåskillnaderna. I AveNy skapas platser för de mindre evenemangen tex ett speakers corner på Götaplatsen och vardagsanvändningen med den lekfulla vattenfontänen. En viktig del av den konst som tillkommer på Götaplatsen och Avenyn är tänkt som en del av en process där de kulturinstitutioner som finns på platsen blir mer synliga i det offentliga rummet. Både Konserthuset och Stadsteatern får breddade trappor som kan användas för att bryta igenom scenrummet. Det kan vara offentlig bio som ordnas av någon av biograferna. Vattenorgeln som bygger på ett samarbete med Konserthuset. Små gatabibliotek och en lästrappa utanför Stadsbiblioteket. Skulpturer och annan offentlig konst som visas av Konstmuseet på trapporna både permanent och tillfälligt. Det kan vara scenkonst som underlättas i förslaget genom regleringen av trafiken kring Poseidon som får en bilfri sida mot Konstmuseet och många nya informella sittplatser, bland annat den uppvärmda bronsbänken. Hela vistelsezonen kan tex användas för tillfälliga utställningar från Valands konstskola. AveNy ger möjligheter för tillfälliga mindre arrangemang på andra ställen längs gatan genom att semipermanenta paviljonger kan anpassas exempelvis till konstutställningar eller performanceplatser kombinerade med servering. För detta behövs inte mycket mer än kopplingspunkter med el och vatten på en öppen plats.

Möblering

Förslaget till möblering innehåller många informella sittplatser där man kan sitta utan att betala för en kaffe. Det består av ställen i gaturummet där det går att stanna, sitta, hänga och titta. Vistelsezonen med träden och paviljongerna används i första hand. Där placeras sköna bänkar en bit från trafikytorna. Tillgängliga soffor placeras med jämna mellanrum. Det finns sittbänkar på Götaplatsen där den uppvärmda bänken av brons blir en attraktion. Ett möbleringsprogram tas fram som gäller hela Avenyn inklusive uteserveringarna. Det kan skilja sig från stadens övriga möbleringsprogram på olika sätt. I det beskrivs all gatumöblering som cykelställ, papperskorgar, krukor för växter, dricksvattenfontäner mm.

Belysning och ett tryggt nattliv

Göteborgs paradgata lyser kanske allra starkaste på kvällar och nätter och så ska det vara i fortsättningen. Här firar, festar och dansar folk på kvällar och nätter, tar en bit mat eller går på teater. Det måste kännas tryggt, säkert och ljust. Belysningsförslaget bygger vidare på det existerande som har tillräckligt med ljus, men behöver bli festligare. Därför med moderna och energisnåla armaturer som främst placeras i vistelsezonen. Längs gångbanan placeras en rad med nya lyktor på stolpe. Vid korsningarna kan strålkastare på mast ge extra ljus. Spårområdet och gatan belyses med en ny armatur på vajer. Belysning och kontaktledningar är idag två olika system som skulle kunna bli ett för att minska rörigheten i luften med alla trådar. Det gör placering av träd och stolpar enklare att samordna. Ljusnivåerna ska vara rimliga för att klara trygghetsaspekten men inte alltför höga för att minska elförbrukningen och störa omgivande bebyggelse. Särskilt Götaplatsen bör vidare utrustas med möjlighet till eventbelysning. Utrustningen kan vara både fast och temporär. Paviljongerna förses med belysning och blir som lyktor i gatan. Praktmasterna på Götaplatsen moderniseras och rustas upp.